

КНИЖКА

Louis Lallemand
(1588–1635)

Spiritualita srdce
Duchovní učení

Edice Societas

XXXIV.

Louis Lallemant
(1588–1635)

Spiritualita srdce
Duchovní učení

*Vydala Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova
k Roku kněžství*

Na obálce je katedrála v Orvietu

© Centrum Aletti Velehrad-Roma, Olomouc 2016

© Refugium Velehrad-Roma s.r.o., Olomouc 2016

ISBN 978-80-7412-038-1 (tištěná kniha 2009)

ISBN 978-80-7412-245-3 (pdf 2016)

Hluboká důvěra v pohyb života – tvořivá přítomnost živého Boha

---

Louis Lallemand SJ působil jako magistr noviců a instruktor v jezuitské formaci, zvané třetí probace. Narodil se 1. listopadu 1588 v Châlons-sur-Marne a zemřel 5. dubna 1635 v Bourges. Do Tovaryšstva vstoupil 10. prosince 1605 v Nancy; na kněze byl vysvěcen v Pont-à-Mousson v roce 1613; své poslední sliby vyslovil 28. října 1621 v Paříži.

Narodil se v rodině právníka a nejprve studoval v koleji ve Verdunu. Měl také výrazné nadání pro matematiku (krátkou dobu pobýval i v „Descartově“ koleji La Flèche). Nejvíce ovšem tíhl k dogmatice,¹ ale nakonec vše směřovalo k tomu, že život zasvětil teologii spirituální. Spojení lahodného a přímého jednání takového vjemového člověka ukazovalo na vhodný typ osoby, odpovědné za formaci mladého člověka. Mezi jeho novici byl například kanadský mučedník, svatý Jean Brébeuf. Vliv na něj měl – ostatně v samotném díle hojně vzpomínaný – Jean Rigoleuc. To přinejmenším představovalo zásadní posun

---

¹ To je například patrné v částech jeho knihy při tématu Vtělení druhé Osoby (s. 189n).

do roviny praktické: nemalý dar spekulativní byl schopen Lallemand „prodat“ v praktických aplikacích.² Významný autor v oblasti spirituální teologie, Henri Brémond, podtrhává, že i tento lidový misionář, J. Rigoleuc, měl významné slovo v rozhodnutí, že Lallemand neponechal později tak slavné *Duchovní učení* coby „první systematické pojednání o duchovním životě“,³ „překračující uplatnění pouze v rodině svatého Ignáce“,⁴ toliko v soukromých sešitech (případně ve vzpomínkách svých žáků, jak se ukazuje v poznámkách pod čarou i v našem vydání), ale sdělil tak nezměrnou zkušenost na papír. Jde rovněž o syntézu ve vystižení toho, co spiritualita zakladatele Tovaryšstva Ježíšova tehdy představovala.⁵ Nelze pak upřít ani další faktor: vliv teologického odkazu svaté Terezie z Ávily, což báječně zprostředkovává mezi oběma spiritualitami: jezuitskou a karmelitánskou.⁶

Co se v tomto díle ukazuje? Především:

- spiritualita vedení Ducha Svatého a souvislé pojednání o Jeho darech a plodech;
- důležitost takzvané *druhé konverze* v duchovním životě (tzn. úsilí o dokonalost ve smyslu dorůstání do *plné osobnosti*), a to vždy na základě iniciativy Ducha Svatého („nikdy dopředu nevím, kde si mne Duch zavolá“);
- že takzvaný zlatý řez neboli střední cesta, případně zdravý rozum, ještě nepostačí k *lidské* zralosti;

---

² Srv. DUDON, P., Les leçons d'oraison du P. Lallemand, ont elles été blâmées par ses supérieurs?, in *Revue ascétique et mystique*, 11 (1930), s. 396–405.

³ BRÉMOND, H., L'École du P. Lallemand et la tradition Mystique dans la Compagnie de Jesus, in *Histoire littéraire du sentiment religieux en France*, 5, Paris 1920, s. 15n.

⁴ *Tamtéž.*

⁵ Srv. GUIBERT, J., Louis Lallemand, in *Espiritualidad*, 13 (1949), s. 465.

⁶ Srv. ZOLLA, E., *I mistici*, Adelphi, Milano 1963, s. 1268.

- potřeba reflexe vlastních hnutí v souvislosti s mystickou tradicí *žité teologie*;⁷ jedná se přitom o model takzvaných *maxim*;⁸

- praktická rovina (třeba kněžská služba), i na úrovni (autorovy) osobní zkušenosti.

Individuální dějiny posvěcování člověka Lallemant nahlíží v grandiózním univerzálním díle spásy. Jak Ježíš coby člověk roste, tak konáme i my první krůčky v našem duchovním životě. Neexistuje askeze mimo Boží působení. Vnitřní pohyb Boha se zároveň odvíjí s dějinami konkrétního člověka a dějinami světa. Nemůžeme pak myslet na reformu duchovního života bez souvislostí s dějnami kolem nás.

V dějinách duchovních hnutí se pak častěji píše o potřebném nahlížení spirituality ignaciánské v souvislosti s jinými duchovními proudy – nemůže jedna spiritualita stát izolovaně vzhledem k dalším; nebo dokonce o příznivém zprostředkování mezi hnutím Port-Royal a jezuity (obojí třeba spojovala jakási instinktivní nedůvěra vůči pohodlí). Lallemant hovoří rovněž z hlubšího teologického hlediska o svatém Josefovi (pokud Otec svěřil Syna Josefovi, pak jsou mu svěřeni i Jeho bratři). V četných současných vydáních se uvádí, že Lallemantova příručka například posilovala leckteré kněze ve druhé světové válce⁹ (uvedme si

---

⁷ Jedná se o formulaci Františka Suáreze, jehož Lallemant vděčně citoval. Srv. POTTIER, A., *Le Père Louis Lallemant et les grands spirituels de son temps. Essai de théologie mystique comparée*, Pierre Téqui, Paris 1927–1929 (nebo také 1936), 3 svazky. (Německý překlad tohoto skvělého díla i s komentářem byl vydán v nakladatelství Herder, Regensburg 1896. Novější německý překlad C. Capola samotného díla Lallemantova se váže k datu 1960; je vydaný u Johannes-Verlag v Einsiedeln, s předmlouvou H. Urs von Balthasara.) K italským vydáním srv. http://pasomv.it/santi_file/la_dottrina_spirituale.html (ke dni 11. 7. 2009).

⁸ Srv. FESSARD, G., *Dialektika duchovních cvičení Ignáce z Loyoly*, Refugium, Olomouc 2004, s. 37n.

⁹ Srv. BOUVIER, P., „L. Lallemant“, in *Dictionnaire de Theologie Catholique*, 8,2459–2464; BOTTEREAU, G., „L. Lallemant“, *tamtéž*.

zkušenost E. Coretha u Stalingradu). Je zapotřebí zmínit, že se Lallemantovo jméno v dějinách spirituální teologie uvádí pospolu s oblíbeným dílem *Odevzdanost do Boží prozřetelnosti*¹⁰ J.-P. Caussada SJ.

K prvnímu vydání *La vie et la doctrine spirituelle* došlo v roce 1694. Důležité vydání v historii tohoto spisu bylo tzv. lyonské z roku 1735, jímž L. Lallemand vstoupil do širšího povědomí i mimo řád SJ. Redakčně solidně připravené je vydání v Paříži z roku 1921. Obrovského nákladu se dočkalo v roce 1930. Vydání standardní, z něhož vychází i náš překlad, je z roku 1959 (*Desclée de Brouwer*, Paris). Měli jsme, samozřejmě, pokušení přijmout výstižné poznámky ze španělského vydání z roku 1960 v Bilbao (překlad T. Arellano), ale nakonec jsme se redakčně rozhodli první český překlad poznámkami nepřetížít.

Určitá díla z oblasti duchovního života jsou přijímána v životní periodě našeho vlastního putování za Pánem třeba až později. Při prvním rozletu nám i snad něčí zestručnělé výpovědi budou připadat příkré a strmé; bude se tudíž zdát, že vždy nezohledňují naše momentální rozpoležení. Ale také lze říci opačně, že potřebná revize předchozích vzestupů k Pánu si může žádat osvědčenou hygienu právě na způsob *takového* textu: za pomoci uspořádávání vlastních myšlenek a účinků z nabytých zkušeností. Vždyť kolika omylů jsme se při svých pohledech dopouštěli!

Na pozadí Ducha pak lze unést i moralizování, vyslovované někým z dobré vůle. Vytýkat člověku chyby bez vidění pohybu Ducha v něm a bez úcty k němu působí našemu Pánu trápení. Pokud si černobílým moralizováním Ducha vymáháme (nebo někomu „Ho takto zjednáváme“), tak v člověku můžeme šlapat i po svobodě Božího působení.

Působivé jsou v Lallemantově textu pasáže: *Deset typů královské důstojnosti Ježíše Krista podle Žalmu 71; Námitky proti*

---

¹⁰ SV. CAUSSADE, J.-P. DE, *Odevzdanost do Boží prozřetelnosti*, Refugium, Olomouc 2007.

učení o vedení Duchem Svatým; Dno pýchy, která je v nás; Chyby, kterým je třeba se v rozhovoru vyhnout ... Stupně kontemplace. Zdálo by se, že Lallemant začíná první stránky jakoby nejdříve „výtěrem“ a že až poté „pohladí“ (to neubírá na kvalitě autorových jemných výpovědí); ale ve skutečnosti se toto odehrává na *fundamentu již dříve* rozrostlého Ducha, uvnitř Jím oslovené osoby. Dějiny spásy tudíž nezačínají hřešením, ale tím, že nejprve odhalujeme, že máme domov v Nejsvětější Trojici.

Spojovat věci zdánlivě protichůdné patří podle Lallemana k zralostem duchovního života. V duchu podaných rukou nahlížíme na generaci se stejnými zápasy. Vnitřně ledový, neosobní svět nás nenasytí; zatímco upřímné slovo duchovně zúčastněného člověka ukazuje nový horizont: zatímco Pán řídil svět, důvěrně hovořil s hříšníky.

Michal Altrichter SJ

Poznámka redakce

To, co není v poznámkové zóně označeno jinak, je poznámka převzatá z francouzského vydání. Vše, co je uvedeno jako *varianta*, odpovídá poznámce překladatele. Český překlad podle originálu respektuje užívání majuskule v případě osobních zájmen vzhledem k Nejsvětější Trojici.

První princip

Pohled na život v celku

První kapitola: Pouze Bůh nás může učinit šťastnými

1. Zakoušíme v srdci prázdnotu, již by nedokázali naplnit všichni tvorové dohromady. Srdce nemůže být naplněno ničím jiným než Pánem, naším počátkem a koncem. Tuto prázdnotu naplňuje „vlastnění“ Boha.¹ To nás dělá šťastnými, zatímco ztráta Boha tuto prázdnotu obnovuje a činí nás nešťastnými. Dříve než Bůh tuto prázdnotu vyplní, vede nás na cestu víry pod následnou podmínkou: musíme Ho vždy považovat za svůj poslední cíl, tvory² užívat s uměřeností a jejich užívání vztahovat k Jeho službě. Když ze své strany věrně přispíváme ke slávě, kterou Bůh vyžaduje ode všech stvořených bytostí, pak s námi Bůh sdílí svého Ducha, aby naplnil prázdnotu, kterou v sobě

---

¹ Nejde o „obsáhnutí“ (vlastnictví) Boha, čímž by se popřelo, že je „stále větší“ (nad naše úvahy o Něm); jde naopak jen o prosté vědomí Jeho přítomnosti.

² V celém textu nepůjde v případě *tvorů* o bytosti jako osoby, ale jde o běžný název z ignaciánských exercicií pro *vše stvořené*; pro to, co nás oklopuje a s čím přicházíme do styku.

cítíme, a aby nás učinil šťastnými. Jestliže Mu však věrni nejsme, ponechává nás v této prázdnotě, která, není-li naplněna, působí naši svrchovanou nouzi.

2. Stvořené věci chtějí zastupovat náš poslední cíl a my sami chceme být na prvním místě cílem pro nás samé. Někdo nám říká: *Připoj se ke mně, a já tě učiním spokojeným.* My mu uvěříme, on nás zklame, a pak druhý a třetí nám opakuje totéž vybídnutí, ale zklamou nás stejně. Ze všech stran nám různá stvoření lichotí tím, že slibují, jak že uspokojí jakékoliv naše dychtění.³ Avšak navzdory tomu, že všechny takové přísliby jsou jen lži, jsme přesto vždy znovu ochotni dát se svést. Je to stejné, jako by se někdo snažil naplnit dno moře, jež zůstalo prázdné, vodou nabranou do dlaně.

Hle, právě proto nejsme spokojeni nikdy: když přilneme ke stvořeným věcem, oddálí nás od Boha a uvrhnou do trýzně, neklidu a bídy, což jsou vlastnosti od stvoření tak neoddělitelné, jak neoddělitelné od Boha jsou pokoj a štěstí.

3. Podobáme se pak osobám postiženým nechutenstvím, které po prvním ždibnutí jídlo odmítnou, natáhnou ruku po druhém, a stejně i to nechají jako to první: nenacházejí zhola nic, co by bylo podle jejich chuti. Vrháme se na všemožné věci do šíře, aniž bychom dosáhli plného uspokojení. Pouze Bůh je svrchované dobro, jež nás může učinit šťastnými; a my si namlouváme: *Kdybych byl na tom a tom místě, kdybych měl to a to místo, byl bych spokojený. Ona osoba, jež po tom dychtí, je tam opravdu šťastná?* Marnost!

I kdyby člověk dosáhl nejvyššího postavení a funkcí, nemohl by být zcela šťastný. Hledejme tedy Boha, jenom Boha, protože pouze Bůh může uspokojit každou naši touhu.

---

³ Nemíní se apriorní skepse vůči vztahům (které odpovídají trinitární dimenzi člověka, coby obrazu Božímu), ale jde o pohled na nepravdivost toho, co se rádo tváří jako „vztah“.

4. Kdysi se ďábel skrýval za božskými podobami, když se v modlách představoval pohanským národům jako tvůrce a cíl všeho, co existuje ve vesmíru. Stvořené věci opakují tak trochu tutéž hru. Berou na sebe rysy podobné Bohu a dávají na srozuměnou, že nabízejí to, čím nás jsou schopny uspokojit. Avšak to, co předkládají, neslouží k ničemu jinému, než ke zvětšení prázdnoty v našem srdci, kterou nyní nevnímáme. Budeme ji moci plně vnímat až ve „druhém“ životě; tam je totiž duše, po oddělení od těla, svírána nevýslovnou touhou, aby se viděla zachráněna Bohem; tato touha, zvyšovaná očekáváním, dává našemu duchu trýznivě pocítit téměř nezměrný trest.

5. Teprve v hodině smrti budeme s to pochopit své velké neštěstí, dali-li jsme se oklamat a okouzlit stvořenými věcmi (bez souvislosti s jejich Dárcem). Budeme se divit, že jsme chtěli kvůli malicherným a nízkým věcem odhodit velká a vzácná dobra; a spravedlivým trestem našeho pošelilého jednání bude stav, v němž budeme po určitou dobu zbaveni patření na Boha, bez něhož nic nemůže uspokojit našeho ducha. Touha, kterou chováme po vidění a vlastnění Boha, je stejně nepochopitelná, jako je nepochopitelná trýzeň, vyvěrající v nás z takové neukojené touhy.

Proto se musíme rozhodnout k velkomyslnému se zřeknutí všech iniciativ, které bychom mohli svévolně podnikat; všech záměrů, chtění a nadějí po těch věcech, jež by mohly lichotit naší sebelásce; krátce: všeho, co je překážkou k šíření Boží slávy. To vše vyjadřují biblické výrazy: *kráčet v Boží přítomnosti; mít upřímnou duši; žít v pravdě; hledat Boha celým srdcem*. Bez toho nebudeme nikdy spokojeni.

6. Proč se vlastně zamilováváme do stvořených věcí? Jsou tak omezené a tak oproštěné od solidních dober, že největší rozkoš a celé uspokojení, jež si od nich můžeme slibovat, je pouze marné a vysněné štěstí, které místo toho, aby nás uspokojilo, jenom dráždí hlad, protože naše dychtění je nezměrné a může být ukojeno pouze vlastním svrchovaného dobra. Nadto mají stvořené věci krátké

trvání, a buď nás brzy opustí, nebo my sami je budeme donuceni opustit.

Co pak se zvláště lidí týče, není nám snad známo, že mívají rádi jen sami sebe a že ve všem hledají jen svůj zájem? Onu trochu dobra, věrohodnosti a autority, kterou mají, zaměřují ve svůj prospěch; i kdyby měli každé dobro v hojnosti, neužívali by je jinak. Co nekonají čistě z lásky k Bohu, to konají ze sebelásky; dokonce i ve všem, co dělají pro druhé, neztrácívají z očí sami sebe. Bývají nám obvykle nakloněni, věrni a přátelští, když v tom spatřují svůj prospěch. Jak se tedy můžeme spoléhat na přízeň a přátelství lidí?

Druhá kapitola:

Naše štěstí závisí na dokonalé odevzdanosti Bohu, jenž jediný musí vládnout v našem srdci

1. Naše opravdová velikost spočívá v tom, že se podřídneme Bohu. Závisíme na Bohu z trojího důvodu:

a) nemůžeme dostat existenci, leč od Něho;

b) nemůžeme si jinde obstarat prostředky, abychom dospěli k Němu, leč od Něho;

c) nemůžeme dostat vlastnictví svého cíle – svého svrchovaného dobra, leč od Něho.

Staří filosofové se tu mýlili, hledali totiž vlastní štěstí v sobě samých a v lidských věcech.

2. Není nikdo, leč Bůh, kdo má svrchované právo nad lidskými srdci. Tam nesahá panství mocných tohoto světa, ba ani samé církve. *Všechno, co se odehrává v srdcích, vůbec na nich nezávisí.* Pouze Bůh je jejich králem. Tam je opravdu Jeho království; opravdu tam zřizuje trůn své milosti; celá Jeho *sláva spočívá v tomto vnitřním království.*⁴

---

⁴ Tj. ve smyslu, že *Boží království není z toho světa*; nikoliv jako plod iniciativy jakéhosi hroužení se do vlastního „vnitřního“ světa, tedy z pouhého úsilí z naší strany.

Naopak z naší strany spočívá dokonalost a štěstí v podřízení srdce této vládě Boha; a čím více bude naše srdce podrobeno Jemu, tím budeme dokonalejší a šťastnější.

3. Bůh se více stará o nadpřirozené řízení srdce, jemuž vládne, než o přirozenou vládu celého vesmíru a občanské vlády všech států. Nezáleží Mu na ničem víc než na srdci; je spokojen pouze tehdy, když vidí, že je podřízeno Jeho moci, když ho vlastní. Není totiž nic, co by mohlo uspokojit naše srdce, bez Něho je v něm taková prázdnota, že ji skutečně nic jiného než On nemůže naplnit.

4. Pán klade své radosti do hovoru s naším srdcem. Právě zde odpočívá, a je také pro nás středem našich srdcí – ta nemají hledat svůj pokoj nikde jinde než v Něm a myslet pouze na Něho.

Požehnaný je vnitřní život, který uskutečňuje, že pouze Bůh žije v srdcích a srdce nežijí pro nic jiného, než pro Něho a nemyslí na nic jiného než na Něho.

Blažený je život toho srdce, které Pán plně vlastní a jemuž vládne! Život odloučený od světa a skrytý v Bohu; život lásky a svaté svobody; život, který pobádá srdce, aby nacházelo v Božím království radost, pokoj, opravdová potěšení, slávu, velikost dobra a velikosti, které svět nemůže dát ani vzít.

5. My si představujeme, že oddá-li se někdo usebranosti a vnitřnímu životu, musí vést smutný a ubohý život. Ve skutečnosti je tomu naopak. Také zde na zemi štěstí spočívá ve vlastnění Pána, a čím více dokážeme zapřít sami sebe, abychom se spojili s Bohem, tím víc přestáváme být ubozí a stáváme se šťastnými. Avšak Bůh dokonce využívá naší nevědomosti a slabosti, aby nás jakoby strhnul na nějaký čas do omylů a ustavičných slabostí; je nezbytné, abychom se z toho ovšem vyprostili, abychom se stali hodni největšího možného dobra zde na zemi, což dopřává vidět plněji Boha, a těšit se z *darů Jeho svaté přítomnosti*, bez níž by i ti nejvznešenější serafíni byli nešťastní. Je nepochybně šťastná ona duše, která se udržuje bdělá k plnění Jeho příkazů tím, že neustále kontempluje Boha.

Druhý princip

O dokonalosti lze uvažovat všeobecně nebo v jednotlivostech

---

*První část:
Dokonalost všeobecně*

První kapitola: První úkon duše, která usiluje o dokonalost

I. Článek
V každé věci musíme hledat pouze Boha

1. Abychom dobře hledali Boha, musíme si Ho nejprve představit jako původce přirozenosti a milosti, pak jako uchovatele všech bytostí a nakonec jako svrchovaného Pána, který všemu vládne a všechno pořádá svou prozřetelností. Proto se musíme dívat na všechny události, i ty naprosto bezvýznamné, jako na Bohem chtěné a Jemu milé.

Hledat Boha – to je nechtít, nepřát si, leč to, co On chce a jak to svou prozřetelností pořádá. Co se týká nás, měli bychom v pohledu na Boha brát v úvahu dva úkony. Jeden, jímž nám chce udělit ty nebo ony milosti, aby nás přivedl na určitý stupeň slávy, jestliže Mu věrně odpovídáme.

Jiný, kterým nám nezamýšlí další milosti udělit, ani povznést na vyšší stupeň slávy, a to podle Jeho dobrých důvodů, navzdory tomu, jak se nám to v dané situaci jeví. Málo jich má odvalu a tolik věrnosti, aby odpovídali Božím plánům a dosáhli svou spoluprací onoho bodu milosti a slávy, kterou si Bůh přeje. Musíme si tolik vážit Boží vůle, tak ji milovat, a tak se podrobovat Božím rozhodnutím a příkazům prozřetelnosti, abychom netoužili po větší milosti, ani větší slávě, než po té, kterou nám On chce dát darem, i kdyby bylo v naší moci vlastnit ji podle libovůle. Máme se udržovat v těchto hranicích kvůli bezmezné úctě, kterou musíme živit k dispozicím božské prozřetelnosti.

2. Druhý vynikající způsob hledání Boha spočívá v tom, že v čemkoliv neusilujeme o nic jiného než o Boží slávu.

V oblasti studií nás tato *maxima*⁵ podněcuje k tomu, abychom nedychtili vědět nic jiného, než to, co směřuje k větší službě Bohu. Démon má nesrovnatelně vyšší poznání než my, avšak ve srovnání s ním my se těšíme výhodou, že můžeme zaměřit své poznání k větší slávě Boha; a to ďábel udělat nemůže.

Tutéž *maximu* můžeme uplatnit na všechna naše zaměstnání a všeobecně na každou věc. Můžeme natolik nelpět na sobě samých, na svých zájmech, chutích, náklonnostech či na svých zvláštních plánech, že jsme ochotni se zřeknout všeho pro službu Bohu a pro dosažení toho, co můžeme pomáhat hledat a nacházet Boha: protože nic není samo o sobě žádoucí, leč Bůh a všechno ostatní je žádoucí jen ve vztahu k Bohu. Takže oddávat se zalíbení při hledání toho, co nevede k Pánu, je omyl a klam.

Když se neřídíme tímto pravidlem a dáme přednost tomu, co se nám zdá pohodlnější, před tím, co slouží větší Boží slávě, jednáme jako král, který prodal své panství za sklenici vody; nemůže být větší pošetilost než toto jednání, protože kromě božských zájmů všechno zde na zemi je pouze marnost a lež. Z toho vyplývá, že každý den máme

---

⁵ Tj. pravidlo vyhraněného jednání a myšlení.

nesmírné ztráty; ztrácíme totiž tolik slávy pro sebe, kolik jsme měli získat pro Boha, když to bylo možné.

Naopak jednat ve všem pro větší slávu Boha je nejvznešenější cíl, jaký si jen můžeme představit. Všechno, co by sám Bůh mohl udělit nejkrásnějšímu ze serafínů, by mělo vždy menší hodnotu, pokud by nezahrnovalo také tento vznešený cíl. Není možné, aby Bůh povýšil nějakého tvora ke vznešenějšímu cíli než je tento, i kdyby byl takový tvor tisíckrát dokonalejší než nejkrásnější z andělů.

Hledejme tedy Boha v každé věci a pro Jeho větší slávu používejme všechno: blahobytu i protivenství, útech stejně jako vyprahlostí, dokonce i hříchů a nedokonalostí. Všechno napomáhá tomu, kdo *umí hledat a nacházet Pána v tom, co se mu právě přihodilo*.

3. Třetí způsob, jak hledat Boha, se dá těžko pochopit, není-li uveden do praxe. Spočívá v tom, že není hledána pouze Jeho vůle a sláva, jen dary a milosti, jen útechy a chuť zbožnosti, nýbrž že je hledán On sám, abychom mohli spočinout jenom v Něm, nevychutnávali nic jiného než Jeho. Jinými slovy, jestliže si oblíbíme Jeho milosti a zakoušení sladkostí, vystavujeme se velkému nebezpečí a nikdy nedospějeme k cíli, k němuž směřujeme. Hledáme-li však Boha samého, pak se ocitáme nade všemi stvořenými věcmi a považujeme za nic vítězství, velikosti vesmíru, dokonce tisíce světů; krátce, všechno, co není Bůh.⁶

Naši největší péči a trvalým nasazením musí být *úsilí o hledání Boha* tímto způsobem. Dokud jsme Ho nenalezli, nemůžeme se oddávat *vnějším* činnostem, třebaže bychom si namlouvali, že jde o potřebnou službu bližnímu. *Sloužit bližnímu bez spojení s Bohem nás totiž může po čase přivést k nezájmu o bližního, i k apatii vůči službě samotné*. Máme být vlastně jakoby „lovečtí psi“, jimž se trochu povolí vodítka, jenom když dospějeme k „vlastnění“ Boha. Jenom tehdy

---

⁶ Abychom mohli ve všech věcech vidět Boha, musíme nejdříve všechny věci (tvory) Bohu odevzdávat; aby s nimi mohl „pohybovat“ pouze Bůh. Pak je On může proměnit, aby se nám staly zrcadlem Boží velebnosti.

budeme moci dát své horlivosti větší svobodu a tehdy v jediném dni získáme víc než předtím za deset let.

4. Když nějaká duše miluje pouze Boha a hledá jen Jeho, je-li s Ním tak spojena, že vychutnává pouze Jeho a nenachází odpočinutí jinde než v Něm, nic jí nemůže způsobovat utrpení, leda to, co On sám považuje za užitečné pro její naplnění. Hle, to je důvod, proč to všechno svatí, když byli pronásledováni lidmi a trýznění démony, považovali za nicotné. Dostávali rány zvenčí, zatímco nitro zůstávalo v pokoji.

Dokud nedosáhneme tohoto šťastného stavu, budeme vždycky ubozí. I když je nějaké tělo oděno radostmi a drakokamy, není-li oživováno duší, zůstává kořistí rozkladu; je to zcela nakažená mrtvola. Tak nic nemůže duši, která nevlastní Boha, uchránit od neštěstí, i když je ozdobena všemi přednostmi, po nichž jen může toužit.

Nejlepší způsob, jak překonat svádění tvorů, když nám předkládají své přitažlivosti v pokušeních: ihned se uchýlit k Bohu, vychutnávat Boha nějakou zbožnou myšlenkou, místo abychom bojovali proti svodům pokušení a diskutovali s nimi. Nechávat se Bohem uchopit je samozřejmě obtížnější, než vést v dané chvíli spor s pokušeními, třebaže víme, že takové diskuze jsou právě nebezpečné. Tutéž linii jednání je třeba sledovat při prvním setkání s trápeními, překážkami a protivenstvími.

Měli bychom se starat o to, abychom hledali Boha a usilovali, jak se Jím naplnit. K tomu dospějeme, až se zase více očistíme od svých hříchů. Mezitím však k tomu musíme směřovat tím, že používáme tvorů jako prostředků k tomuto cíli, aniž bychom na nich ulpívali srdcem.

5. Je pro nás značně velkým zlem, vyhledáváme-li uspokojení pouze ve tvorech, vůči nimž bychom měli pěstovat jen odmítání a odstup. Děláme z nich totiž „velký případ“, protože jsou nepřehlédnutelní. Ucházíme se o ně, abychom jich dosáhli, a když je konečně dostaneme, cítíme se spokojeni. Stačí tedy maličkost, abychom se uspokojili, jako by Bůh najednou nebyl naším štěstím. My zatím

nemáme být jimi příliš poutáni, ale ani příliš lpět na nadpřirozených darech Boha. Je třeba hledat pouze Jeho; jen v NĚm můžeme najít svůj pokoj; s výjimkou Boha každé bytí není ničím jiným než nicotou. *Bůh je můj podíl navždy* (Žl 72,26).⁷

II. Článek

Nutnost zcela se zasvětit Bohu

1. Velkou výhodou pro dokonalost je sloužit Bohu velkodušně, s širokým srdcem a bezvýhradně. Srovnáváme-li život vlažného člověka s životem horlivého, a spočítáme-li radostné a smutné dny, objevíme, že první prožil více nešťastných hodin než druhý.

2. Pomyslete na dvě řeholní duše: jedna, která se zasvětila Bohu od počátku, si umínila nešetřit se pro své posvěcení; druhá, která postupuje kupředu pomalými kroky, aniž by měla odvahu překonat všechny překážky, spokojí se jen s polovinou. Postavte proti sobě život, rozumí se celý život a ne jen část, oné první a této druhé, a objevíte, že ta vlažná se musela mnohem více zneklidňovat než ta horlivá: *Jak dlouho se budu starostí zmítat ve své duši, s tím každodenním smutkem v srdci?* (Žl 13,3), říká královský prorok, když mluví o slabých, kteří se nedokáží velkomyslně zasvětit Bohu. *Cesta* pokoje jim zůstane neznámá.

Slovo *cesta* v tomto citátu znamená vnitřní dispozici toho, kdo odporuje Bohu a má ve svém nitru jen samé trápení a úzkosti. Je spokojený pouze zdánlivě a na povrchu svého ducha, místo v hloubi svého srdce, kde horliví zakoušejí pokoj: slovo, které v hebrejštině znamená *hojnost veškerého dobra*.

---

⁷ *Otec Lallemand*, dodává P. Rigoleuc, *nám nedoporučuje nic s takovou naléhavostí, jako hledat ve všem pouze Boha, aniž bychom se zdržovali jakoukoliv věcí mimo Něho, dokonce ani jeho dary ne* (pozn. franc. vydání). Jean Rigoleuc SJ (psáno také *Rigoleu*), (1596–1658), mystik „odevzdanosti do vůle Boží“: činný jako lidový misionář (pozn. překl.).

Ostatně, je to opovrženíhodná věrnost, spokojit se s omezenou dokonalostí, kterou jsme mohli získat, když jsme byli povoláni do stavu, v němž je možno všemu od Boha důvěřovat, jestliže věrně odpovídáme milosti svého povolání.

3. Zůstáváme celé roky a někdy také celý život nerozhodní, zda se zcela zasvětit Bohu. Nedokážeme se přimět učinit úplnou obět. Vyhrazuje si city, plány, touhy, naděje, nároky, kterých se nechceme zbavit, abychom se neocitli v naprostém oddělení ducha, což je nezbytným požadavkem, aby nás Bůh mohl plně vlastnit.

To jsou různé provázky, jimiž nás nepřítel drží spoutané, aby nám zabránil postupovat v dokonalosti. V hodinu smrti poznáme podvod a uvidíme, že jsme se dali jako děti oklamat maličkostmi.

Po celé roky bojujeme proti Bohu, klademe odpor podnětům Jeho milosti, které nás vnitřně pobádají zanechat část našich ubohostí tím, že opustíme marné záliby, které jsou překážkou, abychom se bezvýhradně a bez váhání zasvětili Jemu. Pod tyranii sebelásky, oslepení vlastní neznalostí, zadržování falešnými obavami, nemáme odvahu překročit hranici, a ze strachu, že budeme nešťastní, zůstáváme navždy opravdu ubozí, místo abychom se zasvětili Bohu, který nás chce vlastnit také proto, aby nás osvobodil od našich ubohostí.

Musíme se tedy opravdu jednou zříci každého vlastního zájmu⁸ a zadostiučinění, soukromých plánů a chtění, abychom už víc nezáviseli na ničem jiném než na tom, co se Bohu líbí, a abychom se plně světili Jemu.

III. Článek

Prohnanost a předstírání vzdalují od Boha

Duch Svatý, který je učitelem moudrosti, prchá před lstí, říká Písmo svaté (Př 1,5). Neuděláme žádné pokroky, dokud

---

⁸ Rozeznává se tu zájem, který není očištěn od sebelásky.

nebudeme před Bohem a před lidmi postupovat vpřed v upřímnosti.

1. Lidé jsou nezměrně naplněni lží. Skrýváme se sami před sebou i před druhými tím, že se neustále uchylujeme pod falešná zdání. A to je chyba, kterou se snažíme přiznat méně než všechny ostatní. Neměli bychom se nikdy uchylovat k omluvám ani k příznivě zkreslenému vysvětlování. Takové obojetnosti a lsti sebelásky svrchovaně vzdalují od Pána.

2. Duše, jež se naučila prohnanosti a která ve vztazích k bližnímu používá lsti a vychytralosti, neformuluje téměř nikdy jakýkoliv plán, nepřijímá do sebe žádnou myšlenku, jež by nebyla hříchem, protože její záměry nesměřují k ničemu jinému, než jak oklamat bližního. Takové chování je trvalou lží. Je to neustálá opozice vůči Bohu a zdá se, že implicitně popírá prozřetelnostní vládu Pána nad srdcem.

3. Nemáme nikdy používat vychytralosti nebo prohnanosti, když jednáme s představenými o dispozicích týkajících se funkcí nám určených, ani v žádné jiné věci nebo příležitosti, protože to všechno je chytrost těla, odsouzená naším Pánem. Chytrost těla je smrt. Moudrost Ducha je život a pokoj.⁹

Druhá kapitola: Hlavní prostředky k dokonalosti

I. Článek

Svatosti jsou hlavními prostředky k dosažení dokonalosti

1. Když jsou svátosti přijímány s patřičnou přípravou, stávají se hlavními nositeli dokonalosti. A přesto – jaké překvapení – zdá se, že jsou tyto mocné prostředky příliš zanedbávány. Udělují milosti, které se zaměřují na to, aby

---

⁹ Liturgický překlad Řím 8,6: *Snahy lidí tělesných vedou ke smrti, snahy lidí duchovních k životu a pokoji (pozn. překl.).*

v nás vyvolaly zvláštní účinky: zpověď dosahuje velkou čistotu srdce a svaté přijímání zase úzké spojení s Bohem a podnícení k horlivosti ducha v našich skutcích.

2. Je to fakt potvrzený zkušeností, že nic neprospívá pokroku duší více než zpověď a každodenní přijímání: za předpokladu, že na počátku života dokonalosti byly vykonány dobré zpovědi; protože čím více přistupujete k těmto svátostem, tím víc milostí dostanete, abyste se podíleli na jejich účincích. Vlastní účinky těchto dvou svátostí, čistota srdce a horlivost ducha, odpovídají solidní přípravě, jakou lze vykonat před jejich přijetím.

3. Nějaká duše, která byla slabá, malátná, v temnotách, a která se po přijetí eucharistie cítí osvícená, horlivá, činnostná, nemůže pochybovat o plodu svého přijímání, protože působení svátostí činí duše účastnými na milosti, která je jim vlastní a nazývá se svátostná milost. Po dobře vykonané zpovědi tak dostane duše velké světlo, aby poznala svůj vnitřní stav, pokornou a láskyplnou zkroušenost, pokoj a klid ve svědomí. Po dobrém přijímání se zakouší pravá chuť Boha a nová síla k zasvěcení se Jeho službě.

II. Článek

Jak si počínat při umrtvování

Měřítkem, podle něhož je třeba jednat při umrtvování, je: nekonat jich tolik, aby tím trpělo zdraví; ani tak málo, aby přirozenost dala příliš živě pocítit svou dravost. Když se dosáhne vysokého stupně dokonalosti (ve vztahu k Pánu), konají se umrtvování s jistou snadností; dokonce se dělají i hrdinská, jak to uměli světci ze zvláštní přízně Pána. Nejškodlivější umrtvování jsou ta, která zbavují spánku, i když Bůh uděluje dokonalejším osobám také milost malé potřeby spánku.

Tak se jeví, že měřítko utrpení se mění podle rozmanitosti duchovních problémů, komplexů, věku, poměrů, dob a potřeb.

Třetí kapitola: Cvičení ve ctnostech potřebnějších k dokonalosti

I. Článek *Víra*

1. Protože je víra, po přímém patření na Boha, nejznamenitějším prostředkem k účasti na *nestvořené* Moudrosti, nesmí se opírat o přirozené důvody, ani o lidské výmysly. Samy *stvořené* zdroje mohou sloužit nejvýše k překonání našich nechutí či protirečení a mohou nás oprošťovat od naší nepozornosti; pak také disponují našeho ducha, aby více uvěřil. Avšak jistě nemohou sloužit za jedinou oporu naší pravdě víry, protože jsou (stvořené zdroje) zcela závislé na jediné Boží autoritě: právě jejím základem je svrchovaná, nekonečná moudrost, kterou nemůže být oklamán, a Jeho nezměrná věrnost, kvůli níž nás On nezklame.

2. Někteří se tváří v tvář víře zachvívají, ale přesto před ní utíkají, jen aby se mohli jaksi uplatnit ve svém životě, i když víru bez nejmenší pochyby jakoby přijímají; pokud se jí ovšem vyhýbají a přesto údajně na ni myslí, nemohou si nikdy osvojit to, co víra přináší. Tato velká chyba je důvodem, že je při jejich smrti ďábel bude moci napadnout právě v jejich slabosti: beznaději.

3. Víra usnadňuje cvičení ve všech ctnostech, protože zdokonaluje poznatky, které pobádají vůli k činnosti. A protože (podle učení sv. Tomáše Akvinského) částečně sídlí v rozumu, proto například nějaký poznatek týkající se umírněnosti, přijatý vírou, umožňuje vykonat úkon umírněnosti s větší snadností než jen kvůli přirozené kráse této ctnosti a zároveň činí ten úkon nadpřirozeným.

Máme se tedy snažit stále více vycházet z víry a kráčet vždy v jejím světle a nahrazovat jí ona měřítko, která by si lidský duch přál uplatňovat při každém druhu vlastních záležitostí tím, že ji vlastně použije jako nějakou pochodň či směrodatný princip všech svých úkonů. Jediný

úkon, který se opírá o víru, má větší hodnotu než mnoho citů, které mají za základ vlastní duchovní chutě.

4. Když se Bůh chce stát naprostým pánem duše, začíná tím, že si získává rozum;¹⁰ děje se to tím, že duši obdarovává velmi živou vírou. Z mysli sestoupí do vůle, pak do paměti, představivosti, obrazotvornosti, žádostivé i prchlivé chuti, a získá si krok za krokem všechny tyto mohutnosti. Nato přejde do smyslů a tělesných pohybů, a takovým způsobem se zcela zmocní tvora jak uvnitř, tak zevně: to všechno je dílem víry, která, jak říkají teologové, vynikajícím způsobem objímá každou ctnost, a je prvním popudem k jejímu působení. A to je také důvod, proč bychom si měli osvojit cvičení víry a dát se jí potom řídit v každé činnosti.

5. Je smutnou skutečností, že také v řeholním životě se někteří, a často je to většina, řídí jen lidským rozumem a přirozenou moudrostí, a víru používají pouze tehdy, když jde o to, aby proti ní nejednali. Namáhají se, aby zdokonaľovali inteligenci a „zdravý rozum“, aniž by usilovali o růst ve víře. To se opravdu rovná jednání toho, kdo se mimořádně stará o výchovu svého podřízeného a přitom zanedbává synovu.

6. Nic lépe nedokazuje, jak je lidský rozum sám o sobě a bez víry slepý a slabý v oblasti mravní dokonalosti, jak malý pokrok dokázal udělat ve všech národech před narozením Ježíše Krista.

Zdá se, že Římané byli mezi všemi nevěřícími národy nejmoudřejší a nejdokonalejší. I Písmo svaté přičítá jejich rozšíření a moc prozíravosti a odolnosti vůči bolesti, kterou byli vybaveni; a sv. Augustin zastává názor, že jim Bůh dal vládu na celém světě téměř jako odplatu za jejich ctnosti. Nicméně jaká byla jejich moudrost a k jakým koncům se obrátila? A kolik marnivosti a korupce bylo i v oněch čisťších a solidnějších ctnostech!

---

¹⁰ Varianta: inteligenci.

II. Článek

*Jak se Bohu nelíbí, když Mu málo důvěřujeme,
a jak nám to škodí*

1. Jeden z projevů, v nichž více zbabujeme Boha slávy, jež mu náleží, je naše malá důvěra v Něho: zdrojem této chyby je skutečnost, že si dost nevážíme daru, který nám Bůh dal ve Vtělení, a co Bůh, jenž se stal člověkem, vykonal pro lidi. *Protože Bůh tak miloval svět, že dal svého jednorozeného Syna (Jan 3,16); když ani vlastního Syna neušetřil, ale vydal ho za nás za všechny, jak by nám nedaroval také všechno ostatní (Řím 8,32).*

Byl by to už velký důkaz milosrdenství a dobroty, kdyby syn nějakého krále chtěl zemřít, aby odpykal zločin nějakého leníka, kterého má rád; nebo kdyby chtěl král obětovat svého syna za svého oblíbence,¹¹ avšak skutečnost, že tento syn přijal smrt a že takový otec rozhodl, aby zemřel ve prospěch jediného a společného úhlavního nepřítele, je nepochopitelným milosrdenstvím a dobrotou. A právě to Bůh udělal tím, že obětoval svého božského Syna za lidskou přirozenost, která byla Jeho nepřítelkyní, a to nejen, aby ji zachránil, nýbrž aby ji povznesl k velikosti božství. A právě to učinil Boží Syn, který, ačkoliv mohl spasit lidi jediným slovem, jedinou slzou, svými vzdechy, chtěl pro ně svou službou získat milost spásy životem námahy a chudoby, jako byl život, který přijal a snášel i s krutou a hanebnou smrtí.

A po tolika důkazech milosrdenství se budeme provinovat nedostatkem důvěry v Něho? Neměli bychom očekávat od Vykupitele, který je tak plný milosrdenství, jenž nás vykoupil za cenu své krve, osvobození od svých hříchů a nedokonalostí?

Nedůvěra se Bohu náramně nelíbí zvláště v duších, jež zahrnul mimořádnými milostmi. Mojžíš byl kvůli lehké

---

¹¹ Doslova: favorita.

nedůvěře potrestán tím, že nevstoupil do Zaslíbené země. Zemřel na dohled této země, jež byla cílem mnoha příslibů a vroucích tužeb; ale nevstoupil do ní a Pán se nedal obměkčit žádnou prosbou.

2. Křivdíme Bohu, když mu říkáme: *Kdypak, Pane, budu mít svatou indiferenci?*¹² *Kdy obdržím dar modlitby?* Jako by Pán byl chudý nebo lakomý na své dary a jako by On sám nepodnikl nic pro dílo naší dokonalosti! Uložme si jako povinnost následovat Jeho příkazy a spolupracovat s Jeho milostí; kromě toho udělejme všechno, abychom dosáhli čistoty srdce, a budme si jisti, že On nikdy neselže.

3. Leckteří nedosáhnou velké dokonalosti, protože nemají dost naděje. Potřebujeme, aby byla velká, stálá, založená na velkém milosrdenství a nekonečné dobrotě Pána, nadto na nekonečných zásluhách Ježíše Krista. *Tý sám, Pane, jsi základem mé naděje* (Žl 4,10).

4. Měli bychom mít naději ve velké věci a očekávat je od Boha, protože zásluhy Ježíše Krista jsou naše. A žít v sobě velké naděje znamená vysoce Ho uctívat. Vždyť čím více od Něho očekáváme, tím více Ho uctíváme.

III. Článek

Pokora

1. Sv. Vavřinec Giustiniani¹³ říká, že nemůžeme vědět, co je to pokora, nemáme-li ji v srdci. Pouze osoby pokorného srdce jsou s to ji poznat; proto také náš Pán řekl: *Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem* (Mt 11,29).

Abychom dosáhli pokory, je třeba především nikdy nezanedbat ony skutky, v nichž ji můžeme podle svého postavení praktikovat. Je také zapotřebí využívat příležitosti, jež se nám naskýtají, a prosit Boha o ryzí city pokory,

---

¹² To znamená: nemajetnost, vnitřní svoboda, neulpívání na věcech.

¹³ Lorenzo Giustiniani (1381–1456), benátský biskup; roku 1690 prohlášen za svatého Alexandrem VII.

abychom dobře konali vnější úkony této ctnosti, jež se někdy konají z marnivosti.

Na druhém místě je nezbytné velmi často konat vnitřní úkony pokory, uznávat, že nejsme nic, uznávat i své ubohosti, mít rádi svou bezvýznamnost, neustále se sami přísně posuzovat a vnitřně se odsuzovat se vším, co konáme.

Nesmíme nikdy nikoho kárat, jestliže jsme se předtím sami nepřesvědčili a neuznali před Bohem, že my si počínáme ještě hůře a že jsme horší než ten, kterého káráme.

Jsmeli pověřeni nějakou funkcí buď vlády nebo kázání nebo řízení, bylo by třeba se na ni připravit nějakým praktickým cvičením pokory, umrtvování nebo lásky, jako například navštívit vězně nebo chudé v nemocnici, sloužit v kuchyni apod.

2. Nízké funkce a úkoly lásky jsou jistě nejlepší, protože pokora v nás uchová pokoj a Boží dary a protože láska nás udržuje zaměstnané ve prospěch bližního. Budme pokorní, trpěliví, umrtvení, spojení s Bohem, který požehná našim námahám, jejichž úspěch naprosto závisí na Jeho požehnání, bez něhož každé naše nadání a každá naše přičinlivost nejsou ničím.

3. Bůh vždy vyhrazuje pro sebe vládu nad dary, které udílí jen On sám; z nich chce mít slávu. Neuděluje nám je, aby ukázal naši, nýbrž svoji dokonalost. Nemáme je, ani je nesmíme mít, leč k prostému užívání výlučně k Jeho oslavě, a ne pro naše zájmy. Totéž platí o jakékoliv milosti, jakýchkoliv darech, výsadách a také o tom, co se týká majetku a přirozených talentů.

Z dobra, jež konáme, a z toho, co vlastníme, nám Bůh ponechává zisk a užitek; vyhrazuje si však slávu a nechce, abychom ji přičítali sobě. My však s tímto rozdělením nejsme spokojeni; proto uchvacujeme část patřící Bohu a chceme slávu a užitek z našich dober.¹⁴

Tato nespravedlnost je jednou formou rouhání, protože přirozenosti, nazírané *jen samé v sobě*, náleží nízkost a pod-

---

¹⁴ Varianta: majetku.

lost. Po takové nezištnosti bychom měli toužit a k tomu neustále směřovat neuhasitelnou žízní, protože v tom spočívá naše velikost; všechno ostatní je pouze domýšlivost, klam, marnivost a hřích. A to natolik, že opravdu *velcí před Bohem jsou pouze ti, v nichž je palčivější touha, aby jimi bylo opovrhováno*; jsou to ti, kteří krácejí mnohem více osvíceni v pravdě, a tím více se podobají Jemu, čím víc hledají jako On Jeho oslavu. Zde je vlastní dobro Boha: sláva totiž nepatří nikomu, leč Jemu. Koneckonců *člověk bez vztahu k Pánu není nic jiného než nula*, a připisujeme-li si něco jiného, stáváme se zloději. Jsme blázni a živíme se větrem, dychtíme-li po tom, aby si nás svět vážil a tleskal nám.

4. Vytváříme si falešnou představu o pokoře, když se domníváme, že nás umenšuje. Ve skutečnosti dělá pokora pravý opak, protože když nabudeme přesné a pravdivé poznání sami o sobě, přiblíží nás to k Bohu a následkem toho nám přinese pravou velikost, kterou marně hledáme mimo Něho.

Pokoření nás snižuje pouze u lidí ve vážnosti, a na té vůbec nezáleží; avšak povznáší nás naopak ve vážnosti u Boha; a v tom spočívá pravá sláva.

V pokořujících událostech, jež jsou tak trýznivé pro naši přirozenost, si máme vzpomenout, že zatímco lidé vidí, jak se námi pohrdá, jak jsme hanobeni a zesměšňováni, Bůh nás vidí, jak jsme z týchž důvodů, které nás v očích lidí ponižují, vyvyšováni. Ježíš Kristus se těší, když vidí, že jsme oblečeni do Jeho livroje¹⁵ a andělé nám tuto čest „závidí“.

5. Možná si řekneme: *Nedokážu se přesvědčit o tom, že jsem větším hříšníkem než druzí. Nesplním-li nějakou povinnost, vidím, bohužel rád, jiné, že jich přestupují několik: dopouštím-li se sám určitých chyb, vidím, že i druzí upadají do stejných.*

Těžkosti, na které narážíme, když pokorně smýšlíme sami o sobě, vyvěrají z faktu, že jsme ještě nedospěli na vysoký stupeň duchovního života. Budeme vlastnit tuto

---

¹⁵ To znamená: „služební uniforma“.

ctnost, až více pokročíme v dokonalosti. Veškeré umění a všechny vědy mají *tajemství*, která znají pouze mistři. Tak i ve vědě ducha, jež je jistě ta nejvznešenější mezi všemi, protože má výlučně nadpřirozenou povahu, existují principy, jejichž poznání vlastní světci, kteří jsou učiteli toho, co se dá o Bohu poznat. Sv. František z Assisi a sv. František Borgiáš byli učiteli pokory. Prohlašovali o sobě, že jsou největšími hříšníky na světě nejen proto, aby se to říkalo, nýbrž upřímně z hloubi své duše. Jejich srdce bylo přesvědčeno o tom, co říkali ústy.

IV. Článek *Milovat kříže*

1. Sv. Ignác z Antiochie měl v srdci tak hluboko zakořeněnou lásku ke kříži a vlastnímu rozdrčení, že když byl odsouzen k předhození šelmám v amfiteátru, chtěl, aby po tom, až ho lvi rozsápou, sežrali také jeho kosti, aby nezbylo nic z celopalů, který zasvětil Bohu, hoden tak stát se Jeho učedníkem. Považoval za pravé štěstí být rozdrčen trýzněmi tak, aby z něho nic nezůstalo pro oči světa. *Svět už neuvidí mé tělo*, říká mučedník, a při této myšlence doslova jáásá.

2. Jako náš Pán vykoupil svět pouze křížem, smrtí a vylitím své krve, tak stejně evangelijní dělníci neaplikují milost vykoupení jinak než svými kříži a pronásledováními, která snášejí. Proto se nemají očekávat hojné plody z jejich služeb, leda v případě, že je provázejí překážky, pomluvy, urážky, utrpení.

Někteří si namlouvají, že působí úchvatně, protože mají dosti pěkná kázání – dobře sestavená a pečlivě připravená, která umějí i lahodně přednést – a že jsou pro svou pověst všude dobře přijímáni. Náramně se klamou. Prostředky, na které se spoléhají, nepoužívá Pán, aby konal veliké věci. Bůh vede apoštoly i apoštolské duše, jako sv. Františka Xaverského, sv. Ignáce, sv. Vincence Ferrerského, sv. Dominika, a používá je pro spásu duší, cestou kříže.

3. Naše kříže a trápení se nesmějí považovat za nějaká zla, která nám dávají trpět, ani jako umrtvování, jež nás pokořují v očích světa; nýbrž se musejí spatřovat, podle příkladu našeho Pána, ve věčných plánech Boha, v dispozicích Jeho prozřetelnosti, v záměrech Jeho lásky k nám, v Srdci Ježíše Krista, který je pro nás vybral a předkládá nám je jako materiál, z něhož se splétají pro nás připravené koruny, a jako důkaz naší ctnosti a věrnosti Jeho svaté službě.

4. Na počátku duchovního života není ještě vhodné prosit Pána o utrpení: naopak se máme starat o očistění svědomí tím, že se zasvětíme čistotě srdce, poznání stavu svého nitra a usebranosti. Po této cestě se vystupuje k pokoji duše a ke sdílení s Bohem: a pak také ke ctnostem vlitým a darům Ducha Svatého. Tehdy Pán Bůh vnuká své plány a svou vůli, a vede některé, jako sv. Františka Xaverského, po cestě námah, jiné, jako sv. Lidvínu, po cestě bolestí, nebo, jako sv. Ignáce, cestou plnou překážek a pronásledování. Avšak nemáme si dovolovat žádnou zvláštní volbu podle vlastní iniciativy, jinak se vystavíme stálému neklidu, protože ještě nemáme ctnost schopnou odolávat zkoušce křížů. Budeme se nanejvýš podobat tomu, který si naloží obrovské břemeno, aniž má na ně sílu.

Když se však ujmeme nějakého namáhavého, obtížného a pokořujícího úkolu, protože jsme byli Bohem povoláni, tehdy nás naše námahy neunaví, pronásledování nás nezneklidní, a proto nám nezničí zdraví ani nejpřísnější umrtvování.

Druhá část:
Dokonalost vlastní Tovaryšstvu Ježíšovu

První kapitola:
V čem spočívá dokonalost
vlastní Tovaryšstvu Ježíšovu

I. Článek

Cíl a duch Tovaryšstva Ježíšova, prostředky k jejich dosažení

Bůh Otec dal Tovaryšstvo Ježíšovo svému božskému Synu, aby ho milovalo a ctilo; a náš institut napodobuje a uctívá všechny aspekty života Vykupitele. Jestliže někteří neplní tuto povinnost, je to jejich vina a ne vina Tovaryšstva.

Poněvadž cíl našeho Tovaryšstva je vynikající a nesmírně vznešený, protože jím je sám Boží Syn na zemi, také prostředky se stávají náramně vznešené; náš institut totiž objímá všechny prostředky nadpřirozeného řádu, jako modlitbu, svátosti, kázání a nadto všechny prostředky přirozeného řádu, totiž zvláštní schopnosti, nadání, veškeré vědy a způsob, jak jim učit. Ale tyto přirozené prostředky musejí být podřízeny nadpřirozené prozíravosti a musejí čerpat svou sílu a účinnost především z modlitby.

A zde obyčejně chybujeme, nejsme-li pozorní. Právě proto, že chybí tato nadpřirozená prozíravost, přikládáme přílišnou důležitost přirozeným a lidským prostředkům a věnujeme se jim a vyhledáváme je na úkor oněch nadpřirozených a božských. Proto ve svých službách nesbíráme plody; tato jediná chyba stačí zkazit všechno ostatní, neboť nic nemůže trvat bez milosti a vnitřního života.

Vyvolává velký údiv setkání s řeholníkem Tovaryšstva, žije-li dlouho v nedokonalosti, a to proto, že má k dispozici tytéž prostředky dokonalosti, jaké mají po ruce všichni. Je nepochopitelné zneužití počtu milostí, které musel spotřebovat, zvláště žil-li v Tovaryšstvu po mnoho let.

Jakmile pronikne do života dokonalosti ochablost a člověk se spokojí s průměrnou milostí, hrozí nedosažení cíle, k němuž má jako řeholník směřovat. Cílem je právě naše zdokonalení (rovněž jako jezuitů), větší Boží sláva, kterou musíme podporovat úsilím o nejvyšší dokonalost svou i bližního.

Jistá vysoce postavená osoba sdělovala jednomu našemu otci v Paříži, že se nediví ani tak horlivosti, nadšení a svatosti otce Sufrena,¹⁶ jako spíše tomu, že všichni nejsme jako on. Jaké dobro by mohl udělat jakýkoliv představený, kdyby měl vnitřního ducha tohoto svatého řeholníka!

Ignaciánské heslo *Ad maiorem Dei gloriam* nás učí neklást hranice svým plánům na poli dokonalosti a svatosti, a nikdy neříkat: *Už dost! Jsem spokojen, nechci jít dál*, protože kvůli povinnosti povolání musíme zcela toužit po dokonalosti apoštolského života a po evangelijní ctnosti.

II. Článek

Tovaryšstvo patří Ježíši Kristu jako svému Spasiteli

Sv. Ignác vroucně dychtil po tom, aby byl přijat do rodiny našeho Pána. Prosil Naši Paní, aby mu vyprosila tuto přízeň, o níž pak prosil věčného Otce. Jeho touhy byly vyslyšeny. Jednoho dne během cesty do Říma vešel do kaple, kde se usebral v modlitbě. Zjevil se mu Věčný Otec s Ježíšem, který nesl kříž, s Marií a zástupem andělů a svatých. Otec představil a doporučil Ignáce a jeho druhy božskému Synu, který je rád přijal a slíbil, že jim bude v Římě nápomocen při provedení plánu zasvětit se apoštolské službě. Ježíš Kristus jako Spasitel přijal do své služby Tovaryšstvo, aby je nasadil v práci pro spásu duší; kromě toho mu dal své jméno, aby dosvědčil, že je přidružil ke svému poslání, jež nám připomíná jméno Spasitele.

---

¹⁶ Jean Sufren SJ (1565–1641), význačný kazatel a zpovědník Ludvíka XIII. a Marie Medicejské. Napsal asketické dílo meditací *L'Année Chrétienne*, které výrazně přispělo k rozvoji úcty ke vtělenému Slovu.

Proto vykonějme tři úkony velkomyslné horlivosti:

a) radosti, že jsme mohli sloužit a uctívat našeho Pána podle Jeho zásluh již od prvního okamžiku života;

b) lítosti nad tím, že jsme ztratili tolik času, který jsme mohli využít tak, abychom Ho poznávali, milovali a Jemu sloužili;

c) obětování tím, že obnovíme zasvěcení sebe sama do Jeho služby ve spojení s láskou, kterou Mu projevuje věčný Otec i Duch Svátý, a čest a klanění, jež Mu prokazovali, prokazují a budou prokazovat Naše Paní, andělé a svatí ve všech staletích.

Obětujme Mu své tělo, aby je užíval a spotřebovával při uskutečňování svých plánů; všechny okamžiky svého života, aby je nasazoval do své služby, svou duši tím, že ji ponecháme dispozicím Jeho prozřetelnosti; svou smrt přejíce si, aby nás zastihla strávené nadměrnými námahami pro Jeho slávu; své vzkříšení a svůj stav blaženosti, abychom Ho milovali a chválili na věky.

III. Článek

Sv. Ignác – vzor dokonalosti Továryšstva

Sv. Ignác byl stejně vynikající jak v činném, tak v kontemplativním životě. A lze říci, že četní svatí neměli v tak vysokém stupni ani jedinou z dokonalostí, jaké měl on svrchovanou měrou. Která přísnost může být vyšší než ta, jakou praktikoval on v prvních letech svého horlivého života? Jaká milost čistoty může být výjimečnější než ta, jíž byl obdařen od Panny od svého obrácení? Jaká chudoba přísnější než ta, kterou zachovával tak dlouho a na tolika cestách tím, že žil pouze z almužen jako žebrák? Jaká pokora hlubší než ta, kterou cvičil, když kvůli tomu, aby se naučil základům latiny, dvakrát se ponížil a seděl v lavici mezi dětmi, i když byl značně pokročilého věku? Byla snad hrdinštější trpělivost než ta, kterou směl prokázat během tolika pronásledování? Dokonalejší nadpřirozená prozíravost než ta, jakou pozorujeme v jeho chování

a v jeho ustanoveních? Která vroucnější a rozsáhlejší horlivost než právě tato? Která vyrovnanější a více neměnitelná stálost nálad? Která modlitba je vznešenější než jeho? Existoval důvěrnější vztah k Bohu?

Kontemplující takový vzor, který máme napodobovat my, synové svatého Patriarchy Ignáce, nacházíme vážný důvod k zahanbení, když pohlédneme na tu trochu nabytých ctností a špetku dobra, které konáme v našem apoštolském stavu. Avšak ti, kteří se dávají okouzlit falešnými zářemi pomíjivých zevnějších věcí světa, jsou jako lidé ve světě, a svou ubohost ani nechápou. Jaké zahanbení zakusí „ve druhém životě“, jestliže se nezamyslí nad svým nynějším stavem!

Druhá kapitola: Různé dispozice řeholníků k dokonalosti

Mezi řeholníky lze rozlišovat tři druhy. Ti *první* nic neodmítají svým smyslům. Je jim zima? Zatopí si. Mají hlad? Najedí se. Napadne je něco na úlevu, hned si to dovolí, aniž by předtím uvažovali; jsou rozhodnutí vždycky si dopřát, aniž by věděli, co v praxi umrtvování znamená. Co se týká jejich služeb, konají je s nedbalostí, bez vnitřního ducha, chuti a plodů.

Ti žijí v nebezpečí smrtelného hříchu a někdy opravdu ve hříchu vězí, nakolik si to neuvědomují, neboť nikdy nejdou do sebe vážně a své svědomí zpytují jen povrchně.

V tomto hlubokém zapomnění na své nitro prochází jejich duchem i jejich srdcem, ovládaným a ohlušeným lomozem světských věcí, nesčetné množství předmětů. Ve svém promrhávání jsou neustále zrazováni iluzemi přirozenosti i ďábla, jehož podněty slepě následují.

Tito řeholníci se mohou nacházet ve větším nebezpečí než sami svěští lidé, protože ti alespoň ze zkušenosti vědí, že někdy upadají do smrtelného hříchu, nedůvěřují si,